

Соловйова Вікторія Юрїївна
студентка,
Яковенко Роман Валерійович
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії,
маркетингу та економічної кібернетики
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Питання розвитку малого підприємництва в Україні має стати ключовим в економічній сфері країни. Проте, аналіз його стану в Україні вказує на відсутність розвитку і позитивних зрушень у цій сфері.

Одним із найбільш дієвих інструментів регулювання розвитку малого бізнесу є система оподаткування. Проте в Україні, незважаючи на наявність певних пільгових режимів, вона залишається на недостатньо розвинутому рівні.

Законодавчо врегульований процес встановлення, стягнення податків, визначення їхніх розмірів і ставок з урахуванням порядку їх сплати для підприємств за певними параметрами: чисельність працюючих, обсяг валового доходу від реалізації, вид податкового режиму – загальний чи спрощений [2].

Основна відмінність спрощеного податкового режиму від загального полягає в тому, що на загальній системі сплачується податок із доходів фізичних осіб (15% від чистого доходу), а на спрощеній системі сплачується єдиний податок, ставка на який встановлюється місцевою владою окремо на конкретні види діяльності. Також сплачується єдиний соціальний внесок. На загальній системі оподаткування, якщо у звітному місяці не було доходу, то внесок платити не треба. Але у разі отримання хоча б 1 грн. доходу доведеться платити мінімальну суму ЄСВ. У той час на спрощеній системі підприємець самостійно визначає базу нарахування єдиного соціального внеску. Тому, швидше за все, платники будуть платити дозволений мінімум. Зараз це 320 грн. Але сплачувати необхідно щомісяця, навіть якщо немає доходу. Тобто ми розуміємо, що основною метою спрощеного режиму є не зменшення фінансового

навантаження на суб'єкти малого підприємництва, а полегшення ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Після прийняття Податкового кодексу спрощена система звітності надає суб'єкту малого підприємництва низку переваг, таких як: спрощується ведення поточного бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності, що передбачена Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку; замість різноманітних форм податкової звітності за податками та зборами, які заміщуються єдиним податком, заповнюється одна форма звітності; значно спрощуються розрахунки, пов'язані з визначенням сум податків [3].

З 01.01.2017 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні». Законом внесено суттєві зміни до розділів ПКУ, які стосуються адміністрування податків та зборів, зокрема, податку на прибуток, ПДФО, ПДВ, акцизного податку, рентної плати та податку на майно, спеціальних податкових режимів тощо. Спеціальні податкові режими, які використовують більшість суб'єктів малого бізнесу, зазнали суттєвих змін. Так, для платників єдиного податку першої групи ставка – 10% від прожиткового мінімуму (160 грн/міс), ЄСВ – 50% мінімального страхового внеску (352 грн). Тобто в порівнянні з попереднім 2016 роком податкове навантаження збільшилось на 12,7% (якщо підприємцю за себе у 2016 році необхідно було сплатити 5450,64 грн податків, то у 2017 довелося сплатити 6144 грн) [4].

Для платників другої групи перспектива є ще менш оптимістичною. Якщо у 2016 році без найманих працівників необхідно було сплатити 7105 грн податків та зборів, то у 2017 році сплаті підлягало 16128 грн, що в 2,23 рази більше порівняно з попереднім роком. При цьому граничний обсяг річного доходу як для платників першої, так і для платників другої групи залишається без змін. Для платників третьої групи суттєво змінились умови оподаткування у 2016 році: зменшений у 4 рази граничний рівень доходів (з 20 млн грн у 2015 р. до 5 млн грн. у 2016 р.) та збільшені ставки податку з 2% до 3% (для платників ПДВ), з 4% до 5% (для неплатників ПДВ) [4]. Однозначно можна стверджувати,

що зазначені тенденції ніяким чином не сприяють розвитку малого бізнесу, а швидше навпаки.

Наслідком цього є суттєве скорочення економічної активності у сфері малого підприємництва, що безпосередньо відбилась на обсягах їх економічної діяльності, кількості діючих підприємців, рівні тінізації економіки та зайнятості найманих працівників у цьому секторі.

Існуючі підходи до оподаткування малого підприємництва є нерациональними, та не виконують своєї головної мети – сприяння надходженню коштів до бюджету та розвитку (збільшенню кількості суб'єктів) підприємницької діяльності. Це стосується більшості (61%) діючих суб'єктів.

Варто зазначити, що внесені до податкового законодавства зміни щодо оподаткування малого бізнесу мають позитивні моменти, а саме запровадження електронного документообігу між платниками податків та контролюючими органами, запровадження єдиного реєстру заяв на відшкодування ПДВ та розповсюдження автоматичного відшкодування на всіх платників податку, нульова ставка податку на прибуток (до 2021 року) для платників податку, у яких річний дохід не перевищує 3 млн. грн. та розмір заробітної плати кожного з працівників є не нижчим за дві мінімальні зарплати [4].

Фіскальний механізм необхідно реформувати у напрямі забезпечення сприятливих умов для ведення бізнесу та залучення інвестицій шляхом побудови стимулюючої податкової системи. Погоджуючись з Н. М. Ногіною, зазначаємо, що доречним для цього буде здійснення таких заходів [5]:

- наближення податкового права до норм і стандартів податкового права Європейського Союзу;
- зниження податкового тягаря на економіку;
- підвищення публічності і прозорості діяльності органів податкової служби і перегляд їх правомочностей;
- посилення регуляційного впливу податкової системи через впровадження ефективних податкових інструментів стимулювання

пріоритетних сфер діяльності (аграрного сектора, інноваційної діяльності, енергозбереження тощо).

Необхідною передумовою розвитку малого бізнесу в Україні є простота, прозорість та стабільність податкового законодавства. Податкова політика щодо малого бізнесу повинна забезпечувати підтримку та стимулювання його розвитку шляхом реалізації релевантних механізмів оподаткування. На наше переконання, норми ПКУ та інших нормативно-правових актів мають бути узгоджені між собою, а можливість скористатись спрощеною системою оподаткування повинні мати за власним вибором і фізичні особи-підприємці, і юридичні особи, які належать до малого бізнесу. При цьому податкове навантаження повинно мати тенденцію до зниження, що дозволить підприємцям акумулювати фінансові ресурси і спрямовувати їх на розвиток власного бізнесу [4]. Саме такі принципи, покладені в основу податкової політики держави спроможні забезпечити фундаментальні зміни в розвитку малого підприємництва, яке, в умовах ринково орієнтованої економіки, виконує головну роль.

Список використаних джерел

1. Васильців Т. Г. Сучасний стан та напрями вдосконалення системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні / Т. Г. Васильців, О. Ю. Породько [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/23.pdf>.

2. Фединчук Х. Оподаткування малого бізнесу в Україні : переваги і недоліки / Х. Фединчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2016_03_31_lviv/sekcija_section_8_2016_03_31/opodatkuвання_malogo_biznesu_v_ukrajini_perevagi_i_nedoliki/122-1-0-1875.

3. Дуб К. Ю. Оподаткування малого бізнесу в Україні : принципи, завдання та перспективи розвитку / К. Ю. Дуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukr.vipreshebnik.ru>.

4. Малініна Н. М. Вплив податкової політики на сучасний стан розвитку малого бізнесу в Україні / Н. М. Малініна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17118/2439.pdf?sequence=3>.

5. Ногінова Н. М. Оподаткування малого підприємництва в Україні : сучасний стан та перспективи розвитку / Н. М. Ногінова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2014/24_1/259_Nog.pdf.